

1510 ottobre 7, Verola Alghise.

Il conte Nicolò *qm* Brunoro Gambara affitta le sue proprietà terriere nei territori di Breda, Canove e Verola Alghise a don Omero *qm* Girolamo Valgوليو di Brescia, per sette anni al canone di L. 4 *planet* al più. Con capitolato in italiano. Segue (in latino) l'estimo dettagliato delle pezze di terra, secondo le misurazioni di Battista Gatti.

Brescia - Archivio di Stato: Notarile Brescia, filza 353, notaio Tonino Grena.

Minuta di mano del notaio.

Ediz.: inedito.

(*trascr.:* T. Casanova, 02.2009)

{a·folio 189 /}^m

Locatio Illustris domini Comitis Nicolai de gambara

IN xpisti nomine amen anno anatiuitate eiusdem millesimoquingentesimo decimo Indictione tertiadecima die septimo mensis octobris In quadam camera Infrascripti domini Comitis Nicolai sita in castromerlino terre Virolealgisij districtus brixie presentibus Magnifico domino Matheo de madijs potestate Virolealgisij. domino Magistro Comino de sachettis artium et medicine doctore et domino Ioanne Baptista quondam domini Bonifatij de Vgonibus omnibus habitatoribus dicte terre Virolealgisij testibus etc Asserentibus etc

IBi Illustris dominus Comes Nicolaus quondam Magnifici domini Comitis Brunorij de gambara agens pro se suisque heredibus et successoribus locauit et titulo locationis dedit et concessit domino Homero filio quondam domini Hyeronimi de Valgوليو cui et habitatori birixie presenti stipulanti et recipienti pro se suisque heredibus et successoribus Infrascripta bona Ad annos septem continuos proxime futuros Incipiendos In festo sancti Martini proximo futuro et finiendos In festo sancti martini de anno 1517 et cum Infrascriptis modis capitulis et pactis. Ad habendum etc Dando etc Promitendo etc. Que b[on]a sunt hec videlicet¹

[1] Primo tute le possession spectante et pertinente al prefato Signor Conte Nicolao existente sul territorio de la breda cum la casa² in castello de ditta breda et cum lo fenile et la casa existente in ditta terra de la breda de-fora del castello Reseruando in si prefato Signor Conte li fitti et le regalie de li brazenti

[2] Item tutta la possessione cum le case et fenili de li canoui spectanti al prefato Signor Conte Reseruato el betolino cum li brazenti che li stanno.

[3] Item tute le possessione pertinente al prefato Signor Conte existente in lo territorio de Virolaalghise cum lo fenile casa et hera de-fora³ de-sopra dala piazza. Reseruando prefato Signor Conte el campo de-sopra da la terra per far la fera per tanto quanto durera ditta fera et Reseruando el logo doue se fa⁴ el merchato day boui et le rason de la casa⁵ doue al presente habita Maestro Comino sachetto Reseruando anchora tuto castel merlino cum lo brolo et cortiuo cum⁶ tuti li casamenti e⁷ da-sera al castel merlino et tuti li feudi liuelli et fitti ha || prefato Signor Conte cosi in la terra de Virolaalghise come de li canoui et de la breda. cum hocchel pre-

¹ La numerazione dei capitoli è redazionale.

² Segue: «cum la casa», cancellato.

³ «de» corretto da «et».

⁴ Segue: «el logo doue se fa», cancellato.

⁵ Corretto da «le case»

⁶ Segue: «li», cancellato.

⁷ Scil.: «è».

fato domino Conductore habia in ditta locatione la casa In piazza soleua esser de corsino d'albino.

[4] *Item el prefato Signor Conte in si se reserua tuti li boschi sono cosi ali canoui, et la bredda come sul territorio de Virolaalgise.*

[5] *Item che ditto domino Conductore non possa tayar arbor verde alcuno dal pe ne scualar arbor che habia cima sopra ditte⁸ possessione et beni*

[6] *Item el prefato Signor Conte se reserua in si tute le regalie di massari videlicet Caponi ochi et porci.*

[7] *Item chel prefato domino Conductore sia tenuto et obligato a-far far tuti li ponti vezoli et canali bisogneranno sopra ditte possessione a-tutte sue spese dagandoli pero prefato Signor Conte quadrelli et calzina li bisognera*

[8] *Item chel prefato domino Conductore sia obligato a-far remetere et piantar de nouo le vide sono obligati a-piantar li massari et non facendoli piantar utsupra prefato domino Conductore sia obli[gat]o al danno patisse prefato Signor Conte et possa vsar rasone contra esso domino Conductore.*

[9] *Item chel prefato domino Conductore sia tenuto et obligato a-far caratar curar li fossati et farne de noui doue bisognasse sopra ditte possessione⁹ cosi sgolatori come adaquatori et de altra sorte secondo sono tenuti et obligati ditti massari.*

[10] *Item chel prefato domino Conductore sia obligato a-far piantar tuti li onizi et salesi faranno bisogno sopra ditte possessione videlicet piantoni ottocento al-anno et onizi quello che parera al prefato domino Conductore.*

[11] *Item chel prefato domino Conductore sia obligato a-dare vltra lo affitto Infrascritto ogni anno ale Magnifice domine Auriga et Emilia pesi dese de lino fatto bello et ben ordinato. saluo che per lo primo anno non sia obligato a-darne se non pesi sey*

[12] *Item chel prefato domino Conductore sia tenuto et obligato a-dare et a-pagare al prefato Illustre Signor Conte locatore ogni anno durante ditta locatione per fitto et per nome de affitto de ditte possessione libri quatro de planet per pio et a-reson de pio ali || termini Infrascritti videlicet la terza parte ala festa de la natiuita del nostro Signor yesu xpisto. l'altra terza parte ala festa de carneuale e-l'altra terza parte per tutto el mes de mazo ogni anno durante ditta locatione comenzando el primo pagamento ala festa de la natiuita utsupra del anno 1511 et sic successiue de anno in anno finche ditto conductore habia recolte sette Intrate Integre et pagati sette fitti Integri*

[13] *Item che achadendo tempesta che dio non lo volia durante ditta locatione fina a-mezo el mese de zugno¹⁰ et che tale tempesta desse danno sopra ditte possessione per la summa de quaranta ducati d'oro che per questo prefato Signor Conte locatore non sia obligato a-farge restauro alcuno. et tempestando da ditti ducati quaranta d'oro In-suso chel sia In liberta dil prefato Signor Conte di tor in si ditte possessione aut di far estimar ditto danno per doy amici comuni che desse tale tempesta et compensarge ditto danno da ditti ducati quaranta in-suso et non aliter [...]¹¹ parendo al prefato Signor Conte de tor in si ditta possessione chel prefato domino Conductore sia obligato a-pagare vno factore che metera el prefato Signor Conte sopra ditte possessione per quello anno ouero anni che tempestasse. et ditta locatione se Intendi esser prolungata per vno altro anno ouero anni che tempestasse Ita chel prefato domino Conductore habia sette Intrate Integre et pagi sette fitti Integri utsupra*

[14] *Item che ditto Conductore sia obligato a-dare al prefato Signor Conte locatore bona et Idonea securta dentro da bressa la quale se costituischa primo pagadore et ditta securta In-sema cum ditto conductore et chadun de lor sia obligato Insolidum*

⁸ Corretto da: «ditta».

⁹ Segue: «secondo», cancellato.

¹⁰ Segue: «ogni anno», cancellato.

¹¹ Parola illeggibile in corrispondenza del buco della filza.

[15] *Item che ditte¹² possessi<on>e siano mesurate per Baptista gatto et che quello la sera trouata a-mesura per luy chaduna de le parte debia star contenta*

[16] *Itemchel prenominato domino Conductore habia in ditta locatione el molino da la breda || videlicet la parte spectante al prefato Signor Conte locatore cum le regalie paga el molinaro. Cum hoc pacto chel prefato domino Conductore sia tenuto a-pagare ogni anno vltra lo sopra-scritto fitto et honore some cinquanta de spelta al Sancto martino. et ditto domino Conductore sia obligato a-tute le spese de ditto molino cosi de¹³ moli et arbori come d'ogni altra cosa li bisognera durante ditta locatione.*

[17] *Item che ditte possessione In fine locationis siano restituite meliorati et non deteriorati et ben seminate secondo l-uso.*

Quam locationem promissiones capitula et pacta et omnia et singula in presenti Instrumento contenta predictae partes promiserunt sibi Inuicem et vicisim videlicet vna pars alteri et equo¹⁴ perpetuo et omni tempore firmam ratam et gratam ac firma rata et grata habere et tenere attendere et obseruare et non contrafacere nec contrahere aliqua ratione uel causa etc sub pena omnium damnorum etc Obligando etc Constituentes etc Et renuntiauerunt etc

de quibus omnibus et singulis suprascriptis rogatus sum ego Toninus de grena notarius publicum conficere Instrumentum ad laudem viri sapientis. / ||

Fidem facio ego Toninus de grena notarius Infrascriptus me rogatum esse de relatione mensurationis possessionum Illustris domini Comitis Nicolai de gambara posite super territorio de Virolaalgisij de la breda et de li canouis mihi facta per Baptistam gattum Qui retulit ipsas possessiones mensurasse de Comissione et voluntate Illustris Comitis Nicolai antelati et domini Homeri de Valgulo eius fictabilis super dictas possessiones et reperijsse mesure prout Infra videlicet¹⁵

[1] *primo vna¹⁶ petia terre aratiue et vitate sita super territorio Virolealgisij In contrata que dicitur la breda di medes mesure plodiorum trigintatribus et tabularum vigintiquinque.*

[2] *Item vna petia terre sita super dicto territorio In contrata que dicitur el chios da cha me<n>sure plodiorum sex tabularum septuaginta trium et pedum sex.*

[3] *Item vna petia terre vocata el scanabarbel in dicto territorio mesure plodiorum sex tabularum trium et pedum octo*

[4] *Item vna petia terre sita super [di]cto territorio In contrata que dicitur li fontaneli mesure plodiorum quinque tabularum decem [et] pedum trium.*

[5] *Item vna petia terre sita super dicto territorio in contrata que dicitur la viola mesure plodiorum quatuor tabularum vigintiocto et pedum sex.*

[6] *Item vna petia terre sita super dicto territorio In contrata de Cantalodis mesure plodiorum octo tabularum septem et pedum nouem.*

[7] *Item vna petia terre sita super dicto territorio In contrata que dicitur el zalet mesure tabularum septuagintasettem et pedum duorum.*

[8] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata vocata el brocha da sera mesure plodiorum decemetotto tabularum sexdecim et pedum septem.*

[9] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata vocata el brocha da doma¹⁷ mesure plodiorum quatuordecim tabularum quinquagintanouem et pedum septem.*

¹² Corretto da: «ditta».

¹³ Segue: «predi», cancellato.

¹⁴ Segue: «promiser<un>», cancellato.

¹⁵ La divisione in paragrafi e la numerazione sono redazionali.

¹⁶ Cancellata una sopraffinea sulla -a-.

- [10] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata fedrici mesure plodiorum vndecim tabularum vigintisex et pedum duorum.*
- [11] *Item vna petia terre sita utsupra in contrata que dicitur la plizera de sopra mesure plodiorum || trium tabularum vigintisex.*
- [12] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur la plizera de sotto mesure plodiorum quinque tabularum septem et pedum vndecim.*
- [13] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata corbelli mesure plodiorum trium tabularum septuagintaquinque et pedis vnus.*
- [14] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur el chios vegio mesure plodiorum duodecim tabularum octuagintasetem et pedum quinque.*
- [15] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata bedolatij mesure plodiorum septem tabularum decem et pedis vnus*
- [16] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata tezole superius mesure plodiorum duorum tabularum sexdecim et pedum decem.*
- [17] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur la tezola de sotto me<n>sure plodiorum duorum et tabularum nonaginta quatuor.*
- [18] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur el pagani da mezo mesure plodiorum quatuor tabule vnus et pedum septem.*
- Que petie terrarum *suprascripte site super territorio Virolealgisij ad mensuram capiunt summam plodiorum Centum quadragintasetem tabularum quadragintasex et pedum vndecim per I[ust]am mensuram in totum —*
- [19] *Item vna petia terre sita super territorio de li Canouis vocata el Campo di fra mesure plodiorum nouem tabularum sexdecim et pedum decem.*
- [20] *Item vna petia terre sita super dicto territorio In contrata que dicitur el Campet de la fornas mesure plodiorum quatuor et tabularum sexagintanouem.*
- [21] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur el Campo de ferant di Corni mesure plodiorum duorum et tabularum quinquaginta.*
- [22] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur el Campo de Iacomo faua mesure plodiorum quinque tabularum quadraginta et pedum sex*
- [23] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur el Campo day zochi mesure plodiorum decem tabularum sexaginta et pedum septem*
- [24] *Item vna petia terre vocata el Ronch sita utsupra mesure plodiorum quatuordecim tabularum sexagintaunius et pedum quinque.*
- [25] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata que dicitur el Columbo mesure plodiorum sex tabularum vigintiseptem et pedum nouem*
- [26] *Item vna petia terre vocata la campazola sita utsupra mesure plodiorum tredecim tabularum vndecim et pedum vndecim.*
- [27] *Item vna petia terre sita utsupra vocata || el prat longo mesure plodiorum tredecim tabularum vigintiseptem et pedum sex*
- [28] *Item vna petia terre sita utsupra que dicitur I-quattro pio mesure plodiorum quatuor tabularum decem et pedum duorum.*
- [29] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el chios del pi' mesure plodiorum vndecim tabularum octuagintasex et pedum decem.*
- [30] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el Campo del betoli mesure plodiorum trium et pedis vnus.*
- [31] *Item vna petia terre vocata el campo del girel sita utsupra mesure plodiorum septem tabularum vigintitrium et pedis vnus.*
- [32] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el Columbo mesure plodiorum vigintiquatuor tabularum duarum et pedum duorum.*

¹⁷ Corretto da altra parola incomprensibile.

- [33] *Item vna petia terre sita utsupra vocata la spallenza mesure plodiorum septem tabularum vigintiduarum et pedum vndecim.*
- [34] *Item vna petia terre sita utsupra vocata la Campagna mesure plodiorum viginti quinque tabularum quadragintanouem et pedum septem.*
- [35] *Item vna petia terre sita utsupra vocata la lama de zohan de martina mesure plodiorum quindecim tabularum septuagintaduarum et pedum duorum.*
- Q[ue] petie terrarum suprascripte site super territorio de li Canouis Capiunt summam plodiorum C[en]tumseptuaginta octo tabularum trigintaduarum et pedum septem per Iustam mensuram In totum —
- [36] *Item vna petia terre sita super territorio de la breda vocata la lama de sopra mesure plodiorum sexdecim tabularum trium et pedum septem.*
- [37] *Item vna petia terre sita utsupra vocata la lama de sot mesure plodiorum quatuordecim tabularum viginti quinque et pedum sex.*
- [38] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el prat longo mesure plodiorum vigintitrium tabularum quadragintaseptem et pedum trium.*
- [39] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el Campo de la fornas mesure plodiorum duodecim tabularum sexaginta et pedum septem.*
- [40] *Item vna petia terre sita utsupra In contrata seriole sancti donini mesure plodiorum quatuordecim tabularum quadraginta et pedis vnus.*
- [41] *Item vna petia terre sita utsupra vocata la fornas mesure plodiorum septem tabularum quindecim et pedum duorum.*
- [42] *Item vna petia terre vocata I-dossi || sita utsupra mesure plodiorum duodecim tabularum quadragintanouem et pedum nouem.*
- [43] *Item vna petia terre vocata la Coua longa sita utsupra mesure plodiorum duorum tabularum quadragintaduarum et pedum quinque*
- [44] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el Lanza mesure plodiorum sex et tabularum octo.*
- [45] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el brigada mesure plodiorum quinque tabularum nonagintasex et pedum octo.*
- [46] *Item vna petia terre vocata el peci manet sita utsupra mesure plodiorum decem tabularum septuagintaduarum et pedum duorum.*
- [47] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el zaresot mesure plodiorum nouem tabularum decem et pedum octo*
- [48] *Item vna petia terre sita utsupra vocata landerbon de sopra mesure plodiorum septem tabularum quadraginta et pedum vndecim.*
- [49] *Item vna petia terre sita utsupra vocata landerbon da mezo mesure plodiorum quinque tabularum decemet octo et pedum nouem.*
- [50] *Item vna petia terre sita utsupra vocata landerbon de sotto mesure plodiorum septem tabularum decemet nouem et pedum nouem*
- [51] *Item vna petia terre sita utsupra vocata el tagoler mesure plodiorum quindecim tabularum vigintinouem et pedis vnus.*
- [52] *Item vna petia terre sita utsupra vocata la campagna mesure plodiorum viginti quatuor tabularum vigintitrium et pedis vnus.*
- [53] *Item vna petia terre vocata la campagnola mesure plodiorum triginta vnus tabularum quatuor et pedum decem.*
- [54] *Item vna petia terre sita utsupra vocata li chiosetti mesure plodiorum decemetseptem tabularum octuagintaquinque et pedis vnus.*
- [55] *Item vna petia terre sita utsupra vocata sancto donino mesure plodiorum duodecim et tabularum quadraginta et pedum quinque.*
- [56] *Item vna petia terre sita utsupra vocata la baldoria mesure plodiorum vigintiseptem tabularum vigintiseptem et pedum nouem.*

- [57] Item vna petia terre sita ut supra vocata li piani mesure plodiorum octo tabularum quadragintaduorum et pedum septem.
- [58] Item vna alia petia terre sita ut supra vocata li piani mesure plodiorum quatuordecim tabularum nonagintatrium et pedum nouem.
- [59] Item vna alia petia terre sita ut supra vocata li piani mesure plodiorum trium. tabularum septuagintatrium et || pedum octo.
- [60] Item vna alia petia terre sita ut supra vocata li piani de sotto mesure plodiorum trigintaduorum tabularum quadraginta et pedum trium
- [61] Item vna petia terre sita ut supra vocata li ronchi mesure plodiorum triginta octo tabularum nonaginta octo et pedum decem.
- [62] Item vna alia petia terre sita ut supra vocata el Lanza mesure plodiorum duorum tabularum decem et pedum sex.
- [63] Item vna petia terre sita ut supra vocata el beluedi mesure plodiorum nouem tabularum nonaginta octo et pedum nouem
- [64] Item vna petia terre sita ut supra vocata I-stropelli mesure plodiorum quindecim tabularum vigintitrium et pedis vnus.
- [65] Item vna petia terre sita ut supra vocata li chiauegetti mesure plodiorum decem tabularum nonagintaquinque et pedum trium.
- [66] Item vna alia petia terre sita ut supra vocata li chiauegetti mesure plodiorum nouem tabularum sexagintanouem et pedum vndecim
- [67] Item vna petia terre sita ut supra vocata el tagoler mesure plodiorum quadragintanouem tabule vnus et pedum duorum.
- [68] Item vna petia terre sita ut supra vocata la [ca]mpagnola mesure plodiorum quatuor tabularum nonaginta octo et pedum quinque.
- [69] Item vna petia terre sita ut supra vocata la campagna mesure plodiorum quindecim tabularum viginti et pedum quatuor.
- [70] Item vna petia terre sita ut supra vocata el tagoler de sopra mesure plodiorum vigintitrium tabularum quadragintasex et pedum quatuor..
- [71] Item vna petia terre vocata la rouersella sita ut supra mesure plodiorum trium tabularum septuagintaseptem et pedum trium.
- [72] Item vna alia petia terre sita ut supra vocata el tagoler mesure plodiorum decem et nouem tabularum quatuordecim et pedis vnus.
- [73] Item vna alia petia terre sita ut supra vocata el tagoler de sot mesure plodiorum decem Que petie terrarum *suprascripte*¹⁸ site super territorio de la breda ascendunt ad summam plodiorum quingentorum quinquagintasex tabularum sexagintaquinque et pedum septem In totum:

Ita quod omnes *suprascripte* petie terrarum site tam || super territorijs de la breda et de li canouis quam super territorio *Virolealgisij* capiunt summam plodiorum octocentum octuagintaduorum tabularum quadragintaquinque et pedis vnus per Iustam mensuram ex relatione *suprascripti* Baptiste

[SN] Ego Toninus filius Magistri Iacobi de grena habitator *Virolealgisij* publicus Imperiali auctoritate notarius *suprascriptas* mensuras In *scriptis* ut supra posui ex relatione mihi facta per Baptistam de gattis Iuratum In manibus mei notarii: Ideo In fidem et robur *premissorum* me cum attestazione mea solita subscripsi. / ||

¹⁸ Segue: «a», cancellato.